

anime pars et superior vis eius in id intime
 quietis secretum: et summe tranquillitatis ar-
 chanum felici iocunditate introducitur. **U**-
 nus est enim et efficax sermo dei et perfringens vs-
 que ad diuisiones anime et spiritus: et ideo nihil
 in creaturis hac diuisione mirabilius cerni-
 tur: ubi aliquid quod essentialiter unum est atque
 indiuiduum in seipsum scinditur: et quod simplex
 in se et sine partibus constat: quasi quadam par-
 titione diuiditur: ut quod corpulentum et fetu-
 lentum est deorsum remanet: et quod spiritua-
 le et subtile est usque ad speculationem diuine
 glorie sublimatur: et in eandem imaginem
 transformatur: pars inferior componit ad su-
 mam pacem et tranquillitatem: pars vero su-
 perior sublimatur ad gloriam et iocunditatem.
Secundo post hanc contemplationem sequitur de-
 uote anime admiratio: quod sic constringit. **C**um
 enim anima ab hac contemplatione sibi ipsi
 remittitur: rediens sic ad seipsum de per gustata
 gratia: saporem quandam in se retinet per
 quem reaccensam memoriam suauitatis promissis
 se incipit eructare volens redire in ipsum: sed
 non preualens recedit iterum in seipsum in qui-
 rens intimissimas cogitationum medullas
 quid in contemplatione rapta viderit: quid
 gustauerit: quid senserit: quod licet nequaquam
 meminisse valeat ut factum fuerat: aliquas
 tamen scintillas et primicias licet a longe
 cogitat: per quas iterum reaccensa et quodam
 modo inebriata in stuporem et admirationem
 vehementissimam trahitur: cogitans quid
 deus sit in se et in nuda veritate quid habeat
 et quid in hac vita peregrinationis velatus
 vultu in speculo et in enigmate tam supra
 modum maxima et que exuperant omnem sen-
 sum electis suis et dilectis tribuit: in quam
 admirationem quanto profundius immersa fue-
 rit tanto deus amplius exaltatur: iuxta illud
 psalmi. **A**ccedet homo ad cor altum et exaltabit
 deus. **E**t quia nulla deuotione exhaurire po-
 terit admirationem: conuertit se ad laudatio-
 nem. **T**ertium ergo exercitium hominum deuo-
 torum ad deum habendum est ipsa laudatio: lau-
 dantes ipsum super omnibus mirabilibus suis in
 timo cum affectu: nec simpliciter laudant sed
 laudando deum magnificant. **A**d quodhorta-
 tur **E**ccl. xliij. **G**lorificantes deum quantum in-

cunq; potueritis et superualebit ad huc bene-
 dicentes dominum exaltate illum quantum potestis.
 maior enim est omni laude. **Q**uis enim magni-
 ficabit eum sicut est ab initio: multa sunt abs-
 condita pauca videmus opera eius. **M**aior
 rem autem laudem quam deo possumus exhibere
 describit nobis **Gre.** dicens. **I**lle deum summi-
 multitudinem magnitudinis maxime laudat
 qui se succumbere in eius laudis exploratione
 considerat. **T**unc enim facundius laudes dei lo-
 quimur: cum ab his obstupescendo obtute-
 scimus: quia ad narranda magnalia dei de-
 factus noster hoc non superpetat: quod sufficere
 etiam exarat linguam suam: ut qui comprehendere
 non valet hoc ydonee mutus laudet. **D**i-
 uina ergo opera que explere laudando non
 possumus: facundius deficiendo laudamus. **et c.**

XLIX. Sermo de eodem.

Inter natos mu-
 lierum non surrexit maior iohanne
 baptista. **Luce. vij.** **S**eatus bern. hoc verbum ex-
 ponens et exponendo magnificans dicit. **I**n
 hoc verbo infertur quod terra excedit celum tran-
 sit: ipsumque verticem angelice dignitatis at-
 tingit. **N**ec opponas mihi iohannem euange-
 listam licet inter ceteros magis dilectum: nec
 principem apostolorum petrum omnibus aposto-
 lis antelatum: nec vas electionis ad terci-
 celi secreta translatum: nec apostolicum splen-
 dor occurrere audeat precursori: quia iam omnes
 isti adolescentie metas excesserant: cum ei a
 veritate prolatus est inter natos mulierum. **et c.**
Expeditis ergo missis tribus nomini-
 bus huius principis gloriosi scilicet iohannes
 vox angelus in quibus summe perfectionis cul-
 men cognoscatur attingisse: nunc ad conclusio-
 nem commendationis inducitur verbum propositum
 ac si dicatur. **Q**uia in nomine iohannis per gra-
 tiam preuenientem in nomine vocis per gratiam pro-
 mouentem in nomine angeli per gratiam summam
 rem gloriosus iste princeps est mirifice sub-
 limatus: ergo ex his omnibus tanquam ex premis-
 sis veritas concludit. quod inter natos mulierum
 et ceteros. **I**n quibus verbis duo intelligimus. **P**rimo
 enim ponit exceptionem: secundo iohannis commen-
 dationem: primum ibi inter natos mulierum: secundum
 ibi non surrexit maior. **P**rimum ad huc diu-

Sermo

ditur in duo. primo enim excipit mariam. secundo iesum xpm filium eius. primum ibi inter natos. secundum ibi mulierum. In eo enim quod dicit natos in masculino genere excipit feminam benedictam. sed in eo quod dicit mulierum excipit iesum xpm: qui non de muliere corrupta suscepto semine sed de virgine et spiritu sancti germine est diuinitus generatus. Sequitur secundum principale scilicet non sur-ma-io-ba. in quo verbo nomine maioritatis non ab hac vel illa virtute: sed omnium virtutum plenissima perfectione sublimiter commendatur. Singuli enim sancti in plerisque locis sacre scripture a singulis virtutibus commendantur. testante gre. qui dicit. Quid deuotius petro. quid carius iohanne. quid sapientius paulo. quid dulcius andre a etc. Sic autem sanctus a perfectione omnium collaudatur. in alijs enim sanctis nobis proponitur quod ad regnum celorum veniam. in isto autem magno et gloriose principe: in eo quod maior alijs dicitur: commonemur. instruimur et hortamur quod ad hoc nobis laborandum et efficaciter instandum sit: quod magni sancti qui per vite meritum: et in celo per magni premij cumulum fieri valeamus. Quibus autem exercitijs magni sancti fieri possimus: ex hoc nomine magnum nos elicere oportet. Propter quod sciendum quod est triplex magnitudo a qua denominantur homines dicuntur magni: scilicet corporalis moralis et spiritualis. Primo dico aliquid magnum dicitur corporaliter: eo quod maiori mole corporis est distentum. sic ouum maius est fabamons maior ouo. hac magnitudine homo maior est altero homine. Ab hac magnitudine nullus sanctus commendatur: quia frequenter hec magnitudo impedit in hominibus sanctitatem corpus enim mole carnis distentum grauedine sua impedit spiritum: ne sua alacritate percurrat sicut desiderat viam dei. et hoc est quod dicitur Sap. ix. Corpus quod corruptum pitur aggrauat animam et terrena inhabitatio deprimat sensum multa cogitantem. magis autem corpus preualet si delicate nutritur. quia tunc ut ait bern. Erunt duo contra unum scilicet corpus et suum nutrimentum contra spiritum et periclitatur conscientia. Secunda magnitudo dicitur moralis quo more hominum illos dicimus magnos. qui magna potestate. dignitate. nobilitate.

diuitijs ditati. honoribus sublimati. obsequijs stipati. sunt per ceteris hominibus exaltati sicut de iob dicitur. Erat vir ille magnus inter omnes orientales. et de dauid. ij. Re. vij. Feci tibi nomen grande: iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. item. i. paralip. xxix. Magnificauit dominus salomonem. Hec magnitudo non solum a salute impedit sed salutem contraria est ut frequenter: ut patuit in salomne. de quo legitur quod ex diuitijs et delicijs deprauatus est cor eius. Tercia magnitudo dicitur spiritualis que a similitudine predictarum duarum spiritualium aliter intellectum accipit: ut magnum dicimus qui magnum habet spiritum. Item magnum dicimus qui magnas habet diuitias spiritualium. sic iohannes inter natos mulierum. dicitur est: non a maioritate corporis nec a maioribus diuitijs: sed a maiori spiritu et virtute. Ad hanc tertiam magnitudinem quam spiritualium dicimus. persequenda sciendum quod ut dicit Aug. Corpus dicitur naturam qualibet longitudine. latitudine vel altitudine. in profundo. spacio loci occupante: que tria dimensionum quanto distentior et diffusior in corpore fuerit: tanto corpus dicitur esse maius. Ab hac enim corporali dimensione per quam corpus magnum efficitur: accipiamus spiritualium magnitudinem: ut hominem aliquem secundum speciem dicimus magnum. qui predictas dimensiones habet in spiritu spiritualiter intellectas. Qui ergo magnus effici desiderat in spiritu has tres dimensiones habeat: scilicet longitudinem latitudinem et altitudinem spiritualem. Sed diceret aliquis. quod tu spiritui has tres dimensiones tribuis cum spiritus non recipiat quantitatem. Ad quod responderet bern. dicens. Oportet animam crescere et dilatari: ut sit capax dei. nam et si anima cum sit spiritus minime quantitatem corpoream recipit: tamen profert ei gratia quod negatum est a natura. Crescit ergo et extenditur: sed spiritualiter. ille ergo homo veraciter magnus dicitur qui longitudinem longa uimitatis. latitudinem caritatis et altitudinem. id est profundum bonitatis in spiritu spiritualiter possidet coram deo. Hec tria persequentes per ordinem primo dicimus quod hec longitudo persistit in tabulis: scilicet in manura inchoatione. perseueranti per inchoatione augmentata deuotione. Primo dico longa vi-

ta consistit in matura inchoatione. ut quis
mature incipiat fruire deo. sic em dicit **Le.**
Bonū est viro si portauerit iugū ab adole-
scencia sua. Item Eccl. xij. Memento crea-
toris tui in diebus iuuentutis tue &c. Hanc p-
tem longitudinis habuit iohānes de q̄ etiā
cantat ecclesia. Antea deserti teneris sub an-
nis &c. Scđo hęc longitudo p̄sistit in perse-
ueranti p̄nuatione. q̄ q̄ntumcūq; mature
quis incipiat: si vsq; in finē non perseverat:
nō longam facit vitā suā. q̄ vbi desistimus
ibi deficit longitudo. hinc veritas Mathi-
xij. Qui p̄seuerauerit vsq; in finē hic sal-
uus erit. Tertū hanc longitudinē p̄ficiens
est augmētata deuotio: vt de die in diē lon-
gitudō nosre vite in deuotiōe augeatur. qđ
merito fieri debet: q̄ vnūqđq; bonū op̄ ha-
bet semen boni opis in semē ip̄o: si tñ ipsū
bonū opus ita viuaciter & efficaciter facim⁹
vt debemus. Si autē negligenter ip̄a opera
nostra facimus. hñt iterū semen negligētie
in seip̄s: has negligentias p̄nuātes quō-
usq; omnia deficiant opa nostra. vt qui p̄ius
negligenter opa fecimus: tandem nihil p̄-
nitius faciam⁹. Si autē primū opus viuaci-
ter facimus. scđm plus viuaciter faciamus
q̄ primū habuit semen viuacis opis in se-
quēti. vt sicut semē generat plantā sic plan-
ta generat rursum semen: & si sic successiua
vicissitudine continue p̄seuerant (nāz gen-
i. dicit. Anūquodq; habet semētē sui ge-
neris in seip̄o) sit semp̄ posterius op⁹ ex se-
mine prioris opis efficacius & virtuosius pri-
ore. hinc Bern. Primū aliquid importabi-
le videtur. p̄cessu temporis si asuescas: non
adeo graue videtur: paulopost nec sentias.
paulopost etiā delectabit. & subiungit. Sic
etiam p̄ contrariū itur in duriciam cordis.
Hanc augmētandā deuotiōnē pulcre pre-
figuratam legim⁹. Ero. xij. Sonitus bucci-
ne paulatim crescebat in maius & prolixius
tendebatur. De hac longitudine hortamur
Clā. liij. vbi dicit. Longos fac funiculos tu-
os & clauos tuos p̄solida. Et nota qđ hęc lō-
gitudō extendi debet in eternū. ita videlicet
qđ actualis longitudo vsq; ad finē vite fitē-
nue p̄seueret. voluntaria vero siue affectua-
lis longitudo in eternū se extendat: vt si ho-

mo in eternum deberet viuere in eternū vel
let ei seruire. **S** **C** **S** **c** **d** **m** qđ hominē spi-
ritualiter facit magnū est latitudo caritatis
conuenienter autē p̄ latitudinē caritas desi-
gnatur. p̄pter tria: scz p̄pter p̄tinentiam mā-
datorum. sufficientiaz debitorū. opulentia bo-
norum. **P**rimo dico p̄uenienter caritas p̄
latitudinem designatur. p̄pter cōtinentiam
mandatorū. **I**psa enim caritas p̄tinet in se
omnia que a dño sunt mandata. hinc **Ap̄-**
Ro. xij. Plenitudo legis est caritas: legez
continens & p̄plexas. nam nō adulterabis.
non occides. non furaberis: & si quod est ali-
ud mandatū in hoc solo verbo instaurabitur
diliges proximū tuū sicut teip̄m. hinc Au-
g⁹. Si non vacat omnes paginas p̄scruta-
ri: & omnia volumina finonū euoluere. oia
scripturā tū secreta penetrare. tene caritatez
in qua p̄tinentur omnia. quia vt nemo ex-
cusationē habeat voluit deus consummare
& abbreviare verbū super terram. voluit & il-
lud denudare: vt dum esset breue facile sci-
rent omnes: & dum esset nudū & apertū ne-
mo se posset de ignorātia excusare. hinc bern.
Quicquid diuina lege inducitur: ad solū
amorē dei & proximū inducitur. Scđo conue-
nienter per latitudinem caritas designatur
p̄pter sufficientiaz debitorū. Omnia enim
que deo tenemur & hoibus p̄ solā caritatem
soluimus sufficienter. vñ cum p̄ pctis nr̄is
teneamur satisfactionē: p̄missis solutionez
dei bñficijs grāz actionē. p̄missis subuēti-
ōnē. his oib; p̄soluere possum⁹ p̄ solā dei & p̄-
ximi caritatem. hinc bern. Solus amor est
quē a nobis exigit de⁹. Cū autē bñficijs nos
obruit aut flagellis corripit: aut p̄silijs in-
struit. vñ mādatis astringit: solue tributum
amoris & deo noueris satisfactū. Nā p̄ oib;
q̄ tenemur deo & vñcūq; debitores sum⁹ ni-
hil p̄ redemptōe accipiet q̄ amorē. S; di-
aliquis. Quid ergo nobis p̄dest tāta i nō
victu paritas. in habitu vilitas. in regula
ac disciplina austeritas. Accipe paucis hic
caritatis obsequia placentia & placantia. si
tñ in caritate fiāt. ac vero sine caritate nihil
profunt. Tertio recte p̄ latitudinem caritas
accipitur p̄pter opulentiam bonorū: ipsa enī
omnia bona in se cōtinet: adeo vt quicquid

Sermo

fit extra illam rōnem boni perdit. vnde Augu-
sti. Sicut deus est summū bonū simplex
et pfectissimū omnia in se continens: sic cari-
tas summa virtus est in se continens omne
bonum. Hec est etiā virtus in qua nec opus
minimū respicitur: et sine qua nec opus ma-
ximū acceptatur: nō predicatio etiā si liguis
hominū et angelozū aliquis loquatur: nec fi-
des etiā si montes transferat: nec martiriū
etiam si tradatur corpus vt ardeat. Tertiu
p quod magni efficiuntur cōsistit in pfundo
humilitatis: vt p hoc adiectiuū pfundū spe-
cificetur qdam humilitas que a cōmuni et
populari humilitate sit penit? aliena. Sed
assimiletur illi hūilitati qntum possibile est
que de alto celozū deum pfundauit: nō solū
ad hominē assumendū: sed ad obprobrium
et abiectiōem hominū induendum: vt a sum-
mo celi vbi decoretur omniū angelozū: egres-
sus in tanta se humilitate pfundauit vt di-
ceret. Ego sum vermis et non homo: obpro-
brium hominū et abiectio plebis. Sed an-
teq̄ ad pfundum hūilitatis veniamus: ne-
cesse ē vt aliqd ad ei? intelligētiā. ploq̄mur
Propter qd sciendū qd nihil potest dici p
fundum nisi ad aliquod altū fuerit compa-
ratum: et ideo etiā vnū sepe pro altero po-
nitur: sicut dicitur altum mare. et ps. Accedat
homo ad cor altum id est pfundum. Quic-
quid em̄ profundum est et dicit a profundo
habet sursum mensurando aliquā altitudi-
nem. Sic illa hūilitas profunda dicitur que
in alta vita est fundata. Unde peccator cui?
tota vita est in peccatis et vicijs profunda et
in imo prostrata: etiā si humilitatē habe-
re videretur: non tamē potest dici pfunda.
eo qd vita eius posita est in ymo. Opor-
tet enim pfundū habere aliquā comparatōem
ad altum in cuius comparatione humilitatū
profunditas cognoscatur. Unde si vite no-
stre inserere volumus pfundum humilita-
tis: oportet nos primū plantare in nobis vi-
tam magnā: ita vt et magna vita et hūilitas
simul in vita hominis coniungatur: que duo
habere monemur Ecclesi. iij. Quanto ma-
gnus es humilia te in omnib: et coram deo
inuenies gratiā. de quib: duob: dicit Gre-
gorius. Magnus esse vnusquisq; studeat:

sed tū magnum aliquo modo se esse nesciat
ne dum sibi magnitudinē arrogāter tribu-
at: hanc inanimiter amittat: sed quelibet assint
bona opa: nulla sunt nisi ex humilitate con-
diantur. In cunctis ergo q̄ agitis radicem
boni opis humilitatē videlicet retinere. Ut
ergo nostra humilitas sit pfunda trib: gra-
dibus pfunderetur: vt videlicet habeat in ope-
ratione locutione et cordis pfundatione. Et
quia sermo in longū ductus est horū trium
membrorū executionē in alijs sermonibus
predicator poterit inuenire etc.

L. Sermo de sancto petro et paulo.

P Rincipes populo-
rum congregati sunt cum deo a-
braaz. plal. xlvi. **D**icit Gregorius
Ad ostendendam innocentiam venit abel. ad
insinuandam mundiciā enoch. ad docendā
longanimitatem opis venit noe. ad manife-
standam obedientiam venit abraam. ad de-
monstrandum coniugalium vite testimonium
venit isaac. ad declarandā laboris toleranti-
am venit iacob. ad reddendā pro malo retri-
butionis gratiā venit ioseph. ad ostenden-
dam mansuetudinē venit moyses. ad osten-
dam inter flagella patientiam venit iob. qd
torum ideo factum dicimus vt in singulis
videremus quid esset in quolibet imitandū
vt quācumq; virtutem sibi quis habiliores
cognosceret eidem se pre ceteris applicaret.
In his autē gloriofis principib: nec excel-
la virtus pponitur imitanda: sed sub noīe
principum ad pfectionē vite spūalis puo-
camur. **I**n verbis ergo ppositis tria pos-
sumus intelligere. Primo enim cōmendā-
tur isti principes a spiritualis vite pfectione.
scō a celestis regni affectatione. tertio mo-
nemur de nostre spei et fiducie erectione. pri-
mū ibi. principes populorū. scōm ibi. pgre-
gati sunt. tertiu ibi. cu? deo abraam. Cū em̄
abraam interpretet p̄ multarū gentiū. spera-
mus qd nos ad eundem p̄m aliqñ colligi
debeam. **D**icit autē bern. qd in plerisq; locis
sacre scripture de spiritualibus per corpora-
lia informamur: ideo quomodo per istos
principes prouocari eorum vestigia saltem
tenuiter sequi debeamus: vt ad quācumq;